

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2012/28/EU,

annettu 25 päivänä lokakuuta 2012,

orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 53 artiklan 1 kohdan, 62 artiklan ja 114 artiklan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyksityksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽¹⁾,

noudattavat tavallista lainsäätämisyksitystä ⁽²⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Jäsenvaltioihin sijoittautuneet yleisölle avoimet kirjastot, oppilaitokset ja museot sekä arkistot, elokuva- tai äänitearkistot ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatiot ovat käynnistäneet kokoelmiensa tai arkistojensa laajamittaisen digitoinnin Euroopan digitaalisten kirjastojen luomiseksi. Ne auttavat osaltaan säilyttämään ja levittämään eurooppalaista kulttuuriperintöä, mikä myös on tärkeää Euroopan digitaalisten kirjastojen, kuten Europeanan, luomiselle. Painetun aineiston laajamittaisessa digitoinnissa käytettävät tekniikat sekä haku- ja indeksointitekniikat lisäävät kirjastojen kokoelmien tutkimusarvoa. Suurten verkkokirjastojen luominen edistää niiden sähköisten hakutyökalujen käyttöä, jotka tarjoavat uusia tieteellisten löytöjen lähteitä tutkijoille ja tiedeyhteisön edustajille, joiden olisi muutoin tyydyttävä perinteisiin analogisiin hakumenetelmiin.
 - (2) Osaamisen ja innovoinnin vapaan liikkuvuuden edistäminen sisämarkkinoilla on tärkeä osa Eurooppa 2020 -strategiaa, joka vahvistetaan komission tiedonannossa "Eurooppa 2020 – Älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun strategia" ja jonka lippulaivahankkeisiin kuuluu Euroopan digitaalistrategian kehittäminen.
 - (3) Oikeudellisen kehyksen luominen niin sanottujen orpoteosten eli tekijänoikeus- tai lähioikeussuojan alaisten teosten ja muun suojatun aineiston, joiden oikeudenhaltijaa ei ole tunnistettu tai tunnistamisesta huolimatta paikannettu, digitoinnin ja levittämisen helpottamiseksi on yksi keskeisistä toimista, jotka on määritetty Euroopan digitaalistrategiassa, sellaisena kuin se on vahvistettu komission tiedonannossa "Euroopan digitaalistrategia". Tässä
- (4) Tämä direktiivi ei rajoita jäsenvaltioissa kehitettäviä ratkaisuja, joilla käsitellään laajamittaisen digitoinnin kysymyksiä, esimerkiksi sellaisten teosten tapauksessa, jotka eivät ole kaupallisesti saatavilla (out-of-commerce-works). Tällaisissa ratkaisuissa otetaan huomioon erilaisten sisältötyyppien ja erilaisten käyttäjien erityispiirteet, ja ne perustuvat eri sidosryhmien väliseen yhteisymmärrykseen. Eurooppalaisten kirjastojen, kirjoittajien, kustantajien ja yhteisvalvontajärjestöjen edustajat allekirjoittivat 20 päivänä syyskuuta 2011 komission läsnä ollessa yhteisymmärryspöytäkirjan sellaisten teosten digitointia ja saataville saattamista koskevista peruserämuutoksista, jotka eivät ole kaupallisesti saatavilla, ja siinä noudatetaan samaa lähestymistapaa. Tämän direktiivin soveltaminen ei vaikuta mainittuun yhteisymmärryspöytäkirjaan, jossa jäsenvaltioita ja komissiota kehoitetaan varmistamaan, että käyttäjien, oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien yhteishallinnosta vastaavien järjestöjen välisillä vapaaehtoisilla sopimuksilla, joilla annetaan yhteisymmärryspöytäkirjaan sisältyvien periaatteiden mukaisesti lupa sellaisten teosten käyttöön, jotka eivät ole kaupallisesti saatavilla, on välttämättä oikeusvarmuus sekä kansallisissa että kansainvälisissä yhteyksissä.
 - (5) Tekijänoikeus on luovien alojen taloudellinen perusta, koska se edistää innovointia, luovaa työtä, investointeja ja tuotantoa. Näin ollen teosten laajamittainen digitointi ja levittäminen edistävät Euroopan kulttuuriperinnön suojelua. Tekijänoikeus on tärkeä väline, jolla varmistetaan luovien alojen työstä palkitseminen.
 - (6) Koska oikeudenhaltijoilla on tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22 päivänä toukokuuta 2001 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/29/EY ⁽³⁾ yhdenmukaistetut yksinoikeudet valmistaa teoksestaan ja muusta suojatusta aineistosta kappale ja sallia sen saattaminen yleisön saataville, teosten tai muun suojatun aineiston digitointi ja yleisön saataville saattaminen edellyttävät oikeudenhaltijoiden etukäteen antamaa suostumusta.
 - (7) Orpoteosten tapauksessa tällaista etukäteistä suostumusta kappaleen valmistamiseen tai saattamiseen yleisön saataville ei voida saada.
 - (8) Jäsenvaltioiden eri tavat tunnustaa orpoteoksen asema voivat olla sisämarkkinoiden toiminnan sekä orpoteosten

⁽¹⁾ EUVL C 376, 22.12.2011, s. 66.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 13. syyskuuta 2012 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, tehty 4. lokakuuta 2012.

⁽³⁾ EYVL L 167, 22.6.2001, s. 10.

käytön ja rajat ylittävän saatavuuden esteenä. Lähestymistapojen väliset erot voivat myös rajoittaa kulttuurisisältöä sisältävien tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta. Siksi on tarkoituksenmukaista varmistaa orpoteosten aseman vastavuoroinen tunnustaminen, koska siten mahdollistetaan orpoteosten saatavuus kaikissa jäsenvaltioissa.

- (9) Jotta yleisölle avoimille kirjastoille, oppilaitoksille ja museoille sekä arkistoille, elokuva- tai äänitearkistoille ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioille voidaan varmistaa sisämarkkinoilla orpoteosten käyttöön liittyvä oikeusvarmuus, tarvitaan erityisesti yhteinen tapa määrittää orpoteoksen asema ja orpoteosten sallitut käyttötarkoitukset.
- (10) Julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden tuottamiin ja niiden arkistoissa oleviin elokuvateoksiin tai audiovisuaalisiin teoksiin ja äänitteisiin sisältyy orpoteoksia. Kun otetaan huomioon yleisradiotoiminnan harjoittajien erityinen asema äänitteiden ja audiovisuaalisen materiaalin tuottajina ja tarve toteuttaa toimenpiteitä, joilla rajoitetaan orpoteosten esiintymistä vastaisuudessa, on aiheellista säätää määräajasta, joka koskee tämän direktiivin soveltamista, kun kyseessä ovat yleisradio-organisaatioiden arkistoissa olevat teokset ja äänitteet.
- (11) Julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden arkistoissa olevien ja näiden organisaatioiden tuottamien elokuvateosten, audiovisuaalisten teosten ja äänitteiden olisi tämän direktiivin soveltamiseksi katsottava sisältävän sellaiset elokuvateokset, audiovisuaaliset teokset ja äänitteet, jotka kyseiset organisaatiot tai muut yhteistuotantoon osallistuvat julkisen palvelun yleisradio-organisaatiot ovat tilanneet yksinomaiseen käyttöönsä. Julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden arkistoissa olevat elokuvateokset, audiovisuaaliset teokset ja äänitteet, joita kyseiset organisaatiot eivät ole tuottaneet tai tilanneet mutta joiden käyttämiseen niille on annettu lupa käyttöoikeussopimuksen mukaisesti, olisi sen sijaan jätettävä tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.
- (12) Kansainvälisen kohteliaisuuden vuoksi tätä direktiiviä olisi sovellettava vain teoksiin ja äänitteisiin, jotka on julkaistu ensimmäisen kerran jonkin jäsenvaltion alueella, tai jos niitä ei ole julkaistu, jotka on yleisradioitu ensimmäisen kerran jonkin jäsenvaltion alueella, tai jos niitä ei ole julkaistu eikä yleisradioitu, jotka tämän direktiivin edunsaajat ovat asettaneet julkisesti saataville oikeudenhaltijoiden suostumuksella. Jälkimmäisessä tapauksessa tätä direktiiviä olisi sovellettava ainoastaan, jos on perusteltua olettaa, että oikeudenhaltijat eivät vastustaisi teosten tai äänitteiden tässä direktiivissä sallittua käyttöä.
- (13) Ennen kuin teosta tai äänitettä voidaan pitää orpoteoksena, olisi suoritettava vilpittömässä mielessä huolellinen selvitys teoksen tai äänitteen oikeudenhaltijoista siten, että se kattaa myös teokseen tai äänitteeseen sisältyvien teosten ja muun suojatun aineiston oikeudenhaltijat. Jäsenvaltioilla olisi oltava mahdollisuus säätää, että tämän huolellisen oikeuksien selvityksen voivat suorittaa joko tässä direktiivissä tarkoitettut organisaatiot tai muut organisaatiot. Kyseiset organisaatiot voivat periä huolellisen oikeuksien selvityksen suorittamisesta maksun.
- (14) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien korkeatasoisen suojelun turvaamiseksi unionissa on aiheellista säätää yhdenmukaisesta tavasta tehdä tällainen huolellinen oikeuksien selvitys. Huolelliseen oikeuksien selvitykseen olisi sisällytettävä hakuja lähteistä, joissa annetaan tietoa teoksista ja muusta suojatusta aineistosta, ja siitä päättää tämän direktiivin mukaisesti jäsenvaltio, jossa huolellinen oikeuksien selvitys on suoritettava. Näin toimiessaan jäsenvaltiot voisivat noudattaa huolellista oikeuksien selvitystä koskevia suuntaviivoja, joista sovittiin digitaalista kirjastoa koskevan i2010 -aloitteen yhteydessä perustetussa digitaalisia kirjastoja käsittelevässä korkean tason työryhmässä.
- (15) Pällekkäisten hakutoimien välttämiseksi oikeuksien selvitys olisi suoritettava jäsenvaltiossa, jossa teos tai äänite on julkaistu ensimmäisen kerran, tai jos sitä ei ole julkaistu, jäsenvaltiossa, jossa se on yleisradioitu ensimmäisen kerran. Elokuvateosten tai audiovisuaalisten teosten osalta huolellinen oikeuksien selvitys olisi suoritettava jäsenvaltiossa, jossa teosten tuottajalla on päätoimipaikka tai vakituinen asuinpaikka. Jos elokuvateoksella tai audiovisuaalisella teoksella on useampi kuin yksi tuottaja, jotka ovat sijoittautuneet eri jäsenvaltioihin, huolellinen oikeuksien selvitys olisi suoritettava kussakin näistä jäsenvaltioista. Kun kyseessä ovat teokset ja äänitteet, joita ei ole julkaistu eikä yleisradioitu mutta jotka tämän direktiivin edunsaajat ovat asettaneet julkisesti saataville oikeudenhaltijoiden suostumuksella, huolellinen oikeuksien selvitys olisi suoritettava jäsenvaltiossa, johon teoksen tai äänitteen oikeudenhaltijoiden suostumuksella julkisesti saataville asettanut organisaatio on sijoittautunut. Teokseen tai äänitteeseen sisältyvien teosten ja muun suojatun aineiston oikeudenhaltijoita koskeva huolellinen oikeuksien selvitys olisi suoritettava jäsenvaltiossa, jossa suoritetaan sitä teosta tai äänitettä koskeva huolellinen oikeuksien selvitys, johon teos tai muu suojattu aineisto sisältyy. Tietoa olisi haettava myös muissa valtioissa käytettävissä olevista tietolähteistä, jos on näyttöä siitä, että kyseisistä valtioista löytyy merkityksellistä tietoa oikeudenhaltijoista. Huolellisen oikeuksien selvityksen tuloksena saattaa syntyä erilaista tietoa, kuten selvitystä koskeva kirjanpito ja selvityksen tulokset. Selvitystä koskeva kirjanpito olisi säilytettävä, jotta asianomainen organisaatio voi osoittaa, että selvitys on ollut huolellinen.
- (16) Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kyseessä olevat organisaatiot pitävät kirjaa suorittamistaan huolellisista oikeuksien selvityksistä ja että tällaisten selvitysten tulokset, joihin sisältyy mahdollisesti havainto, että teos tai äänite on katsottava tässä direktiivissä tarkoitetuksi orpoteokseksi, sekä tietoa teoksen aseman muuttumisesta ja siitä, kuinka organisaatiot käyttävät orpoteoksia, kootaan yhteen ja saatetaan julkisesti saataville erityisesti siten,

että merkitykselliset tiedot tallennetaan verkkotietokantaan. Euroopan laajuinen merkitys huomioon ottaen ja koska on syytä välttää päällekkäisiä toimia, on syytä säätää, että unionille perustetaan yksi yhteinen verkkotietokanta, joka sisältää edellä mainitut tiedot ja jossa tiedot ovat avoimesti kansalaisten saatavilla. Tällä tavoin kyseiset tiedot olisivat helposti sekä huolellisia oikeuksien selvityksiä suorittavien organisaatioiden että oikeudenhaltijoiden saatavilla. Tietokannalla voisi olla tärkeä rooli pyrittäessä estämään ja lopettamaan mahdolliset tekijänoikeuksien loukkaukset erityisesti, kun teosten ja äänitteiden orpoteoksen asema muuttuu. Asetuksen (EU) N:o 386/2012⁽¹⁾ mukaisesti sisämarkkinoilla toimivalle yhdenmukaistamisvirastolle, jäljempänä 'virasto', annetaan tiettyjä tehtäviä ja toimia, se rahoittaa toimintansa käyttäen omia talousarviomäärärahojaan ja sen tarkoituksena on helpottaa ja tukea kansallisten viranomaisten, yksityisen sektorin edustajien ja unionin toimielinten toimia teollis- ja tekijänoikeuksiin kohdistuvien loukkausten torjunnassa ja ennaltaehkäisemisessä.

Mainitut asetuksen 2 artiklan 1 kohdan g mukaan näihin tehtäviin kuuluu erityisesti sellaisten mekanismien tarjoaminen, joiden avulla voidaan parantaa merkityksellisten tietojen vaihtoa verkossa asiasta vastaavien jäsenvaltioiden viranomaisten välillä sekä edistää näiden viranomaisten välistä yhteistyötä. Sen vuoksi on aiheellista antaa viraston tehtäväksi perustaa unionin tietokanta, joka sisältää tiedot tässä direktiivissä tarkoitetuista orpoteoksista, ja hallinnoida sitä.

- (17) Teoksilla ja äänitteillä voi olla useita oikeudenhaltijoita, ja teokset ja äänitteet voivat sisältää muita teoksia tai muuta suojattua aineistoa. Tämä direktiivi ei saisi vaikuttaa tunnistettujen ja paikannettujen oikeudenhaltijoiden oikeuksiin. Jos ainakin yksi oikeudenhaltija on tunnistettu ja paikannettu, teosta tai äänitettä ei pitäisi katsoa orpoteokseksi. Tämän direktiivin edunsaajilla olisi oltava lupa käyttää teosta tai äänitettä, jonka yhtä tai useampaa oikeudenhaltijaa ei ole tunnistettu tai paikannettu, ainoastaan, jos heillä on tunnistettujen ja paikannettujen oikeudenhaltijoiden, myös teoksiin tai äänitteisiin sisältyvien teosten tai muun suojatun aineiston oikeudenhaltijoiden, antama lupa valmistaa kappaleita tai saattaa teos tai äänite yleisön saataville direktiivin 2001/29/EY 2 ja 3 artiklan mukaisesti. Tunnistetut ja paikannetut oikeudenhaltijat voivat antaa tällaisen luvan vain sellaisten oikeuksien osalta, jotka kuuluvat heille itselleen joko siten, että oikeudet ovat heidän omia oikeuksiaan, tai siten, että oikeudet on siirretty heille, eikä heidän pitäisi voida antaa tämän direktiivin mukaisesti lupaa teosten tai äänitteiden käyttöön sellaisten oikeudenhaltijoiden puolesta, joita ei ole tunnistettu ja paikannettu. Vastaavasti jos oikeudenhaltija, jota ei ole aiemmin tunnistettu tai paikannettu,

vaatii oikeuksiaan teokseen tai äänitteeseen, edunsaajat voivat edelleen käyttää teosta tai äänitettä laillisesti ainoastaan, jos kyseiset oikeudenhaltijat antavat siihen luvan direktiivin 2001/29/EY mukaisesti omien oikeuksiansa osalta.

- (18) Oikeudenhaltijalla olisi oltava oikeus lopettaa teoksen tai muun suojatun aineiston asema orpoteoksena, jos hän ryhtyy vaatimaan oikeuksiaan teokseen tai muuhun suojattuun aineistoon. Jos oikeudenhaltija lopettaa teoksen tai muun suojatun aineiston aseman orpoteoksena, hänen olisi saatava teoksensa tai muun suojatun aineiston käytöstä tämän direktiivin nojalla kohtuullinen korvaus, jonka määrittää jäsenvaltio, johon orpoteosta käytävä organisaatio on sijoittautunut. Jäsenvaltioiden olisi voitava määrittellä olosuhteet, joissa tällainen korvaus voidaan maksaa, mukaan lukien ajankohta, jolloin maksu on suoritettava. Kohtuullisen korvauksen mahdollisen tason määrittämiseksi olisi otettava asianmukaisesti huomioon muun muassa kulttuurin edistämiseen liittyvät jäsenvaltioiden tavoitteet, se, että kyseiset organisaatiot ovat käyttäneet teosta ei-kaupallisiin tarkoituksiin saavuttaakseen yleisen edun mukaiseen tehtävänsä liittyvät tavoitteet, joita voivat olla oppimisen edistäminen tai kulttuurin välittäminen, ja oikeudenhaltijalle mahdollisesti aiheutunut haitta.
- (19) Jos oikeuksien selvitys ei ole ollut huolellinen ja teos tai äänite on virheellisesti katsottu orpoteokseksi, jäsenvaltioiden lainsäädäntöön sisältyvät tekijänoikeusloukkausta koskevat oikeussuojakeinot ovat käytettävissä asiaan liittyvien kansallisten säännösten ja unionin oikeuden mukaisesti.
- (20) Jotta voidaan edistää oppimista ja kulttuurin välittämistä, jäsenvaltioiden olisi säädettävä poikkeuksesta tai rajoituksesta direktiivin 2001/29/EY 5 artiklassa tarkoitettujen poikkeusten ja rajoitusten lisäksi. Tällä poikkeuksella tai rajoituksella olisi sallittava se, että tietyt organisaatiot eli direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettut organisaatiot ja elokuva- tai äänitearkistot, jotka eivät toiminnassaan pyri tuottamaan taloudellista voittoa, sekä julkisen palvelun yleisradio-organisaatiot, valmistavat orpoteoksista kappaleita ja saattavat orpoteoksia yleisön saataville mainitussa direktiivissä tarkoitettulla tavalla, kunhan tällainen käyttö vastaa niiden yleisen edun mukaista tehtävää, erityisesti niiden kokoelmien, digitaaliset kokoelmat mukaan luettuina, säilyttämistä, restaurointia sekä niiden kulttuuri- ja opetuskäytön mahdollistamista. Tämän direktiivin soveltamiseksi elokuvatai äänitearkistoihin olisi katsottava kuuluvan organisaatiot, jotka jäsenvaltiot ovat valinneet keräämään, luettelemaan, säilyttämään ja restauroimaan kulttuuriperintönsä kuuluvia elokuvia ja muita audiovisuaalisia teoksia tai äänitteitä. Julkisen palvelun yleisradio-organisaatioihin olisi tämän direktiivin soveltamiseksi katsottava kuuluvan yleisradiotoiminnan harjoittajat, joilla on jäsenvaltion antama, määrittelemä ja organisoima julkisen palvelun tehtävä. Tässä direktiivissä tarkoitettu orpoteosten käyttöä

⁽¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 386/2012, annettu 19 päivänä huhtikuuta 2012, teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntönpäntöön liittyvien tehtävien antamisesta sisämarkkinoilla toimivalle yhdenmukaistamisvirastolle (tavaramerkit ja mallit), mukaan luettuna julkisen ja yksityisen sektorin edustajien kutsuminen koolle teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten eurooppalaisena seuranta-keskuksena (EUVL L 129, 16.5.2012, s. 1).

koskeva poikkeus tai rajoitus ei vaikuta direktiivin 2001/29/EY 5 artiklassa tarkoitettuihin poikkeuksiin ja rajoituksiin. Sitä voidaan soveltaa ainoastaan tiettyihin erikoistapauksiin, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun suojatun aineiston tavanomaisen käytön kanssa eivätkä haittaa kohtuuttomasti oikeudenhaltijan perustel-tuja etuja.

- (21) Digitoinnin kannustamiseksi tämän direktiivin edunsaajien olisi sallittava kerryttää tuloja, kun ne käyttävät orpoteoksia tämän direktiivin mukaisesti saavuttaakseen yleisen edun mukaiseen tehtäväänsä liittyvät tavoitteet, myös julkisen ja yksityisen sektorin välisten kumppanuussopimusten yhteydessä.
- (22) Sopimusjärjestelyillä voidaan osaltaan edistää Euroopan kulttuuriperinnön digitointia, ja yleisölle avoimien kirjastojen, oppilaitosten ja museoiden sekä arkistojen, elokuva- tai äänitearkistojen ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden olisi sallittava tehdä tässä direktiivissä sallitun käytön aloittaakseen kaupallisten kumppaneiden kanssa sopimuksia orpoteosten digitoinnista ja saattamisesta yleisön saataville. Näihin sopimuksiin voi sisältyä rahoitusta kyseisiltä kumppaneilta. Tällaisissa sopimuksissa ei pitäisi asettaa tämän direktiivin edunsaajille rajoituksia, jotka koskevat orpoteosten käyttöä, eikä niissä pitäisi myöntää kaupallisille kumppaneille oikeuksia orpoteosten käyttämiseen tai niiden käytön valvontaan.
- (23) Jotta edistetään unionin kansalaisten mahdollisuutta käyttää Euroopan kulttuuriperintöä, on myös varmistettava, että yhdessä jäsenvaltiossa digitoidut ja yleisön saataville saatetut orpoteokset voidaan saattaa yleisön saataville myös muissa jäsenvaltioissa. Yleisesti käytettävissä olevien kirjastojen, oppilaitosten ja museoiden sekä arkistojen, elokuva- tai äänitearkistojen ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioiden, jotka käyttävät orpoteoksia yleisen edun mukaisten tehtäviensä hoitamisessa, olisi voitava saattaa ne yleisön saataville muissa jäsenvaltioissa.
- (24) Tällä direktiivillä ei rajoiteta jäsenvaltioiden järjestelyjä, jotka koskevat oikeuksien hallinnointia, kuten laajennettuja kollektiivisia lupia, edustus- tai siirto-oikeusolettamuksia, yhteisvalvontaa tai vastaavia järjestelyjä eikä edellä mainittujen yhdistelmiä, laajamittainen digitointi mukaan luettuna.
- (25) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta eli orpoteosten käyttöön liittyvää oikeusvarmuutta, vaan se voidaan orpoteosten käyttöä ohjaavien sääntöjen yhdenmukaisuuden vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla, joten unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Kohde ja soveltamisala

1. Tämä direktiivi koskee orpoteosten käyttöä tiettyihin tarkoituksiin jäsenvaltioihin sijoittautuneissa yleisölle avoimissa kirjastoissa, oppilaitoksissa ja museoissa sekä arkistoissa, elokuva- ja äänitearkistoissa ja julkisen palvelun yleisradio-organisaatioissa, jotta ne voivat saavuttaa yleisen edun mukaiseen tehtäväänsä liittyvät tavoitteet.

2. Tätä direktiiviä sovelletaan

- a) kirjojen, aikakausjulkaisujen, sanomalehtien, aikauslehtien tai muiden kirjoitusten muodossa julkaistuihin teoksiin, jotka sisältyvät yleisölle avoimien kirjastojen, oppilaitosten tai museoiden kokoelmiin sekä arkistojen tai elokuva- ja äänitearkistojen kokoelmiin;
- b) elokuvateoksiin tai audiovisuaalisiin teoksiin ja äänitteisiin, jotka sisältyvät yleisölle avoimien kirjastojen, oppilaitosten tai museoiden kokoelmiin sekä arkistojen tai elokuva- ja äänitearkistojen kokoelmiin; sekä
- c) elokuvateoksiin tai audiovisuaalisiin teoksiin ja äänitteisiin, jotka julkisen palvelun yleisradio-organisaatiot ovat tuottaneet 31 päivään joulukuuta 2002 mennessä ja jotka sisältyvät niiden arkistoihin

ja jotka kuuluvat tekijänoikeus- tai lähioikeussuojan piiriin ja jotka on julkaistu ensimmäisen kerran jossakin jäsenvaltiossa, tai jos niitä ei ole julkaistu, yleisradioitu ensimmäisen kerran jossakin jäsenvaltiossa.

3. Tätä direktiiviä sovelletaan myös 2 kohdassa tarkoitettuihin teoksiin ja äänitteisiin, joita ei ole koskaan julkaistu tai yleisradioitu mutta jotka 1 kohdassa tarkoitettujen organisaatiot ovat asettaneet yleisesti saataville oikeudenhaltijoiden suostumuksella, mikäli on perusteltua olettaa, että oikeudenhaltijat eivät vastusta teosten tai äänitteiden 6 artiklassa tarkoitettua käyttöä. Jäsenvaltiot voivat rajoittaa tämän kohdan soveltamista teoksiin ja äänitteisiin, jotka on talletettu kyseisiin organisaatioihin ennen 29 päivää lokakuuta 2014.

4. Tätä direktiiviä sovelletaan myös teoksiin ja muuhun suojattuun aineistoon, jotka sisältyvät 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin teoksiin tai äänitteisiin tai muodostavat niiden olennaisen osan.

5. Tässä direktiivissä ei puututa oikeuksien hallinnointia kansallisella tasolla koskeviin järjestelyihin.

2 artikla**Orpoteokset**

1. Teos tai äänite katsotaan orpoteokseksi, ellei ainuttakaan teoksen tai äänitteen oikeudenhaltijaa ole tunnistettu tai, siitä huolimatta, että yksi tai useampi oikeudenhaltijoista on tunnistettu, ketään ei ole paikannettu, vaikka oikeudenhaltijoita koskeva huolellinen oikeuksien selvitys on tehty ja kirjattu 3 artiklan mukaisesti.

2. Jos teoksella tai äänitteellä on useampi kuin yksi oikeudenhaltija eikä heitä kaikkia ole tunnistettu tai heidät on tunnistettu mutta ei paikannettu, vaikka huolellinen oikeuksien selvitys on tehty ja kirjattu 3 artiklan mukaisesti, teosta tai äänitettä saa käyttää tämän direktiivin mukaisesti, mikäli tunnistetut ja paikannetut oikeudenhaltijat ovat antaneet omien oikeuksiensa osalta 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuille organisaatioille luvan valmistaa kappaleita ja saattaa teoksen tai äänitteen yleisön saataville direktiivin 2001/29/EY 2 ja 3 artiklan mukaisesti.

3. Edellä olevan 2 kohdan säännökset eivät vaikuta tunnistettujen ja paikannettujen oikeudenhaltijoiden teosta tai äänitettä koskeviin oikeuksiin.

4. Jäljempänä olevaa 5 artiklaa sovelletaan soveltuvin osin 2 kohdassa tarkoitettujen teosten sellaisiin oikeudenhaltijoihin, joita ei ole tunnistettu eikä paikannettu.

5. Tämä direktiivi ei vaikuta nimettömänä tai salanimellä julkaistuja teoksia koskeviin kansallisiin säännöksiin.

3 artikla**Huolellinen oikeuksien selvitys**

1. Määrittääkseen, onko teos tai äänite orpoteos, 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen organisaatioiden on varmistettava, että kustakin teoksesta tai muusta suojatusta aineistosta tehdään vilpittömässä mielessä huolellinen oikeuksien selvitys tutustumalla kyseisen teosluokan tai muun suojatun aineiston luokan osalta tarkoituksenmukaisiin lähteisiin. Huolellinen selvitys on tehtävä ennen teoksen tai äänitteen käyttöä.

2. Kukin jäsenvaltio määrittää oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien kanssa, mitkä lähteet ovat kunkin kyseessä olevan teos- tai ääniteluokan osalta tarkoituksenmukaisia, ja näihin lähteisiin sisältyvät ainakin liitteessä luetellut merkitykselliset lähteet.

3. Huolellinen oikeuksien selvitys on tehtävä siinä jäsenvaltiossa, jossa teos on julkaistu ensimmäisen kerran tai, jos sitä ei ole julkaistu, yleisradioitu ensimmäisen kerran, paitsi siinä tapauksessa, että kyse on elokuvateoksesta tai audiovisuaalisesta teoksesta, jonka tuottajalla on päätoimipaikka tai vakituinen asuinpaikka jäsenvaltiossa, jolloin huolellinen oikeuksien selvitys on tehtävä siinä jäsenvaltiossa, jossa tuottajalla on päätoimipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

Edellä 1 artiklan 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa huolellinen oikeuksien selvitys on tehtävä siinä jäsenvaltiossa, johon teoksen tai äänitteen oikeudenhaltijoiden suostumuksella julkaistiin saataville asettanut organisaatio on sijoittautunut.

4. Jos on näyttöä siitä, että muista maista löytyy merkityksellistä tietoa oikeudenhaltijoista, myös kyseisissä muissa maissa saatavilla olevia tietolähteitä on käytettävä.

5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen organisaatioiden on pidettävä kirjaa tekemistään huolellisista oikeuksien selvityksistä ja että ne antavat toimivaltaisille kansallisille viranomaisille seuraavat tiedot:

- a) organisaatioiden tekemien huolellisten oikeuksien selvitysten tulokset, jos näiden selvitysten perusteella on johtanut siihen, että teos tai äänite katsotaan orpoteokseksi;
- b) se, kuinka organisaatio käyttää orpoteoksia tämän direktiivin mukaisesti;
- c) muutokset organisaation käyttämien teosten ja äänitteiden orpoteoksen asemaan 5 artiklan mukaisesti;
- d) kyseessä olevan organisaation yhteystiedot.

6. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 5 kohdassa tarkoitettujen tietojen yhteen yleisesti käytettävissä olevaan verkkotietokantaan, jonka sisämarkkinoilla toimiva yhdenmukaistamisvirasto, jäljempänä 'virasto', perustaa ja jota se hallinnoi asetuksen (EU) N:o 386/2012 mukaisesti. Tätä tarkoitusta varten niiden on toimitettava tiedot virastolle viipymättä saatuaan ne 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilta organisaatioilta.

4 artikla**Orpoteoksen aseman vastavuoroinen tunnustaminen**

Teos tai äänite, joka katsotaan 2 artiklan mukaisesti orpoteokseksi yhdessä jäsenvaltiossa, on katsottava orpoteokseksi kaikissa jäsenvaltioissa. Kyseistä teosta tai äänitettä voidaan käyttää tämän direktiivin mukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa. Tätä säännöstä sovelletaan myös 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin teoksiin ja äänitteisiin sellaisten oikeudenhaltijoiden oikeuksien osalta, joita ei ole tunnistettu tai paikannettu.

5 artikla**Teoksen aseman lopettaminen orpoteoksena**

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että orpoteoksena pidetyn teoksen tai äänitteen oikeudenhaltijalla on milloin tahansa mahdollisuus lopettaa teoksen tai äänitteen asema orpoteoksena omien oikeuksiensa osalta.

6 artikla**Orpoteosten sallitut käyttötarkoitukset**

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä poikkeuksesta tai rajoituksesta, joka koskee direktiivin 2001/29/EY 2 artiklassa tarkoitettua oikeutta valmistaa kappaleita ja 3 artiklassa tarkoitettua oikeutta saattaa teos tai äänite yleisön saataville, jotta voidaan varmistaa, että 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen organisaatioiden saavat käyttää kokoelmiinsa kuuluvia orpoteoksia seuraavin tavoin:

- a) saattamalla orpoteoksen yleisön saataville direktiivin 2001/29/EY 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla;
- b) valmistamalla kappaleita direktiivin 2001/29/EY 2 artiklassa tarkoitetulla tavalla digitointia, saataville saattamista, indeksointia, luettelointia, säilyttämistä tai restaurointia koskeviin tarkoituksiin.

2. Edellä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen organisaatioiden on käytettävä orpoteoksia tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti ainoastaan saavuttaakseen yleisen edun mukaisiin tehtäviinsä liittyvät tavoitteet, joiksi katsotaan erityisesti niiden koelmissa olevien teosten ja äänitteiden säilyttäminen, restaurointi sekä niiden kulttuuri- ja opetuskäytön mahdollistaminen. Organisaatiot voivat kerryttää tällaisen käytön yhteydessä tuloja yksinomaan kattaakseen niille orpoteosten digitoinnista ja yleisön saataville saattamisesta aiheutuvat kustannukset.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut organisaatiot ilmoittavat tunnistettujen tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden nimet aina orpoteoksen käytön yhteydessä.

4. Tämä direktiivi ei rajoita edellä tarkoitettujen organisaatioiden sopimusvapautta, jota ne käyttävät yleisen edun mukaisien tehtäviensä hoitamisessa, ei varsinkaan julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuussopimusten osalta.

5. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että jos oikeudenhaltijat lopettavat teostensa tai muun suojatun aineiston aseman orpoteoksena, heille maksetaan kohtuullinen korvaus siitä, että 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut organisaatiot ovat käyttäneet tällaisia teoksia tai muuta suojattua aineistoa tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat määritellä olosuhteet, joissa tällainen korvaus voidaan maksaa. Korvauksen taso määritetään unionin oikeudessa asetettuja rajoja noudattaen sen jäsenvaltion lainsäädännössä, johon kyseessä olevaa orpoteosta käyttävä organisaatio on sijoittautunut.

7 artikla

Muiden säännösten soveltaminen

Tämä direktiivi ei vaikuta niiden säännösten soveltamiseen, jotka koskevat erityisesti patenteja, tavaramerkkejä, malleja, hyödyllisyysmalleja, puolijohdetuotteiden piirimalleja, typografisia merkkejä, ehdollista pääsyä, yleisradiopalvelujen pääsyä kaapeliverkkoihin, kansallisaarteiden suojaa, aineistojen tallentamista tai luovuttamisvaatimuksia, kilpailun rajoituksia ja vilpillistä kilpailua koskevaa oikeutta, liikesalaisuutta, turvallisuutta, luottamuksellisuutta, tietosuojaa ja yksityisyyden suojaa, julkisten asiakirjojen saatavuutta, sopimusosoikeutta ja lehdistönvapautta koskevia sääntöjä sekä tiedotusvälineiden ilmaisuvapautta.

8 artikla

Ajallinen soveltaminen

1. Tämän direktiivin säännöksiä sovelletaan kaikkiin 1 artiklassa tarkoitettuihin teoksiin ja äänitteisiin, jotka kuuluvat jäsen-

valtioiden tekijänoikeuslainsäädännön suojan piiriin 29 päivänä lokakuuta 2014 tai sen jälkeen.

2. Tämän direktiivin soveltaminen ei vaikuta ennen 29 päivänä lokakuuta 2014 toteutettuihin toimiin eikä ennen mainittua päivää hankittuihin oikeuksiin.

9 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 29 päivänä lokakuuta 2014. Niiden on toimitettava viipymättä nämä säännökset kirjallisina komissiolle.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä säännellyistä kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

10 artikla

Uudelleentarkastelulauseke

Komissio seuraa jatkuvasti oikeuksia koskevien tietolähteiden kehitystä ja antaa viimeistään vuoden kuluessa 29 päivänä lokakuuta 2015 ja sen jälkeen vuosittain kertomuksen sen soveltamisalaan kuulumattomien kustantajien ja teosten tai soveltamisalaan kuulumattoman muun suojatun aineiston, erityisesti erillisten valokuvien ja muiden kuvien, mahdollisesta sisällyttämisestä tämän direktiivin soveltamisalaan.

Komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle viimeistään 29 päivänä lokakuuta 2015 kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta ottaen huomioon digitaalisten kirjastojen kehityksen.

Komissio tekee tarvittaessa ehdotuksia tämän direktiivin muuttamisesta erityisesti sisämarkkinoiden toiminnan varmistamiseksi.

Jos jäsenvaltiolla on perustellut syyt katsoa, että tämän direktiivin täytäntöönpano haittaa jotakin sen 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitetuista oikeuksien hallinnointia koskevista kansallisista järjestelyistä, se voi ilmoittaa asiasta komissiolle ja toimittaa samalla kaiken tarvittavan aineiston. Komissio ottaa tällaisen aineiston huomioon laatiessaan tämän artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun kertomuksen ja arvioidessaan, onko tarpeen antaa ehdotuksia tämän direktiivin muuttamisesta.

11 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

12 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Strasbourgissa 25 päivänä lokakuuta 2012.

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

M. SCHULZ

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

A. D. MAVROYIANNIS

LIITE

Tämän direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja lähteitä ovat muun muassa seuraavat:

- 1) julkaistujen kirjojen osalta:
 - a) vapaakappalekirjasto, kirjastojen aineistoluettelot sekä kirjastojen ja muiden laitosten auktoriteettitietueet;
 - b) kyseisen valtion kustantaja- ja kirjailijaliitot
 - c) olemassa olevat tietokannat ja rekisterit, kuten WATCH- (Writers, Artists and their Copyright Holders) ja ISBN (International Standard Book Number) -tietokannat, sekä kirjallisuuden julkaisuluettelot;
 - d) asiaankuuluvien yhteisvalvontajärjestöjen, erityisesti kappaleiden valmistusoikeuksien haltijaorganisaatioiden, tietokannat;
 - e) lähteet, joissa yhdistyy useita tietokantoja ja rekistereitä, kuten VIAF (Virtual International Authority Files) ja ARROW (Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works);
 - 2) sanomalehtien, aikakauslehtien ja aikakausjulkaisujen osalta:
 - a) aikakausjulkaisujen ISSN (International Standard Serial Number) -tietokanta;
 - b) kirjastojen kokoelmia koskevat hakemistot ja luettelot;
 - c) vapaakappalekirjasto;
 - d) kyseisen valtion kustantaja-, kirjailija- ja toimittajaliitot;
 - e) asiaankuuluvien yhteisvalvontajärjestöjen, myös kappaleiden valmistusoikeuksien haltijaorganisaatioiden, tietokannat;
 - 3) visuaalisten teosten, kuten kuvataiteen, valokuvien, kuvituksen, muotoilun, arkkitehtuurin, viimeksi mainittujen teosten luonnosten ja muiden tällaisten teosten, jotka sisältyvät kirjoihin, aikakausjulkaisuihin, sanomalehtiin ja aikakauslehtiin tai muihin teoksiin, osalta:
 - a) edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut lähteet;
 - b) asiaankuuluvien yhteisvalvontajärjestöjen, erityisesti visuaalisen taiteen yhteisvalvontajärjestöjen ja myös kappaleiden valmistusoikeuksien haltijaorganisaatioiden, tietokannat;
 - c) tarvittaessa kuvatoimistojen tietokannat;
 - 4) audiovisuaalisten teosten ja äänitteiden osalta:
 - a) vapaakappalekirjasto;
 - b) kyseisen valtion tuottajajärjestöt;
 - c) elokuva- ja äänitearkistojen ja kansalliskirjastojen tietokannat;
 - d) tietokannat, joissa käytetään asiaankuuluvia standardeja ja tunnisteita, kuten audiovisuaalisen materiaalin osalta ISAN-numeroa (International Standard Audiovisual Number), musiikkiteosten osalta ISWC-koodia (International Standard Music Work Code) ja äänitteiden osalta ISRC-koodia (International Standard Recording Code);
 - e) asiaankuuluvien yhteisvalvontajärjestöjen, erityisesti tekijöiden, esittäjien, äänitetuottajien ja audiovisuaalisten teosten tuottajien yhteisvalvontajärjestöjen, tietokannat;
 - f) teoksen pakkauksissa olevat tiedot tuotantoon osallistuneista ja muut tiedot;
 - g) muiden asiaan liittyvien, tiettyjä oikeudenhaltijoiden ryhmiä edustavien järjestöjen tietokannat.
-